

A szabadságharc mindennapjai Aradon

SUJÁNSZKY GYÖRGY EUSZTÁK:
Az aradi rendház naplója (1847-1851).

Sajtó alá rendezte: Zakar Péter.
Budapest, 2007, METEM.

Az aradi minorita rendház naplója egyike leggyakrabban idézett forrásainknak. Mi-

THORMA JÁNOS: AZ ARADI VÉRTANÚK (1893-95, 640×350 CM)

óta Lakatos Ottó 1881-ben beiktatta Arad történetéről szóló monográfiájába az aradi historia domus október 5-re és 6-ra vonatkozó részét, szinte minden, az aradi vértanúk kivégzésével foglalkozó munka hivatkozik erre a forrásra. Ennek ellenére a napló további részei nem kerültek publikálásra, amiben az is szerepet játszhatott, hogy a napló kutatása évtizedekig nehézségekbe ütközött. A napló írója, Sujánszky Euszták minorita atya 1847 augusztusától 1851 augusztusáig követi az eseményeket. A latin nyelven megkezdett naplót szerzője 1848. március 15-e hatására magyar nyelven folytatta, nehogy – mint írta – „az utókornak méltó rosszállását” vonja magára.

Sujánszky jó megfigyelő volt, aki nem csak az aradi, hanem az európai és a magyarországi eseményeket is feljegyezte naplójába. Részletesen beszámol a pesti forradalom eseményeiről, s szemben más ferences szerzetesekkel, a Batthyány-kormányról is csak elismerő szavakat vetett papírra. A napló gerincét az 1848/49-es aradi események teszik ki. A szerző örömmel üdvözölte az erdélyi uniót és aggodalommal tudósított a szerb felkelésről. Első kézből értesülhetünk az 1848. októberi válság aradi hatásáról: a város és a várórség nyílt szembe fordulásáról és annak következményeiről: az aradi vár ostromáról, illetve a polgári lakosság szenvedéseiről.

A napló legismertebb része az aradi vértanúk utolsó óráit örökölte meg. Sujánszky megállapítása, miszerint a kivégzettek nevéit a történelem meg fogja őrizni, ma már evidenciának számít. A megtorlás további eseményeiről lényegesen kevesebb adatot jegyzett fel, mint a szabadságharc időszakáról. Kivételt csak néhány esemény például az aradi iskola átalakítása jelentett. Ezt a naplót nyugodt szívvel ajánlhatjuk mind a szakemberek, mind a laikus olvasóközönség figyelmébe. Élvezetes stílusa, világos gondolatmenete a 21. század embere számára is élvezetes olvasmánnyá teszi ezt a naplót.